Ч. 18 (13.916). Львів, четвер 24. січня 1935. Opłata pocztowa opłacono ryczałtem. Рік XLVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ
Львів, Ринок ч. 10, II пов.
Конто почт. щадн. 504.060. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Чехословаччині 30 ч. к. — в усіх прочих краях по 7·50 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Після плебісциту у Сарі.

ФРАНЦУЗИ ПОБОЮЮТЬСЯ, НІМЦІ ВИМАГАЮТЬ.

„ЕКСЦЕЛЬЗІОР" ПРО НЕБЕЗПЕКУ.

ПАРИЖ, ПАТ. „Ексцельзіор" звертає увагу на такі наслідки військового характеру, якщо Сара поверне до Німеччини: Через територію Сари веде найкоротша й найлекша дорога з Німеччини до Нансі і французьких промислових округ. Тому з 9 зал. шляхів, що йдуть з Німеччини до Франції, шість йде через Сару, що насправді є своєрідним вуглевим двірцем. Головна її точка — це Сарбрікен, що з огляду на недалекі кордони Франції має з військового погляду велике значіння. Якщоб німці влаштували обсерваторії, моглиб наглядати недалекі французькі фортифікації, приготовити невидні для французів артилерійські становища, а німецькі танки моглиб легко переїхати ріку. Отже легко додуматись, яка небезпека грозить Франції на випадок наглої атаки з боку Сари. Щоб перешкодити цьому, франц. парлямент ухвалив кредити на будову фортифікацій на узгірях Форбах, але проте залишається незабезпечена полоса між Волей і Тіонвіль, а Мец і промислова округа його далі загрожена. Туди моглиб німці ввійти до Альзації й Льотарингії і тому Франція вимагала в Женеві демілітаризації Сари, знищення деяких зал. шляхів та зменшення деяких перонів до виключно торговельного вжитку. Крім цього Франція мусить фортифікувати полосу від Тіонвіль до Лявтербурга.

НІМЦІ У СПРАВІ МЕМЛЮ.

БЕРЛІН, ПАТ. Нім. Інформ. Бюро повідомляє: „Діпльоматіш - політіше Кореспонденц" звертає увагу на тенденцію деяких кол зацікавити заг. думку після Сари проблемою Мемлю. У процесі в Ковні йде про те, чи якщо мемлівці боронять міжнародно гарантованої автономії — чи це гол. згада, чи ні. Нім. загальна думка давно вимагала, щоб Литва виконувала льояльно свої зобовязання з мемлівського статуту. Інформації про підготовку німецької інвазії — це видумки. Чотири держави Англія, Франція, Італія і Японія, що підписали мемлівський статут, моглиб усунути цей неспокій німецьких кол і знищити ґрунт для всяких нездорових сплетень.

ВТІКАЧІ З САРИ.

ПАРИЖ, ПАТ. Міністри Еріо і Реніє заявляють, що у висліді сарського плебісциту прибуло до Франції з Сари 2500 осіб, у цьому 1793 мешканців Сари, 442 чужинців і 85 французів. Втікачів приміщено в Тулюзі, Монтібан, Каркасон, Аріеж й у Штрасбургу.

Заборонили відчит про Мусолінія.

ПАРИЖ, 23. 1. ПАТ. Влада у Марсель заборонила послові Анрієтові виголошувати відчит про Мусолінія, мотивуючи тим, що ліві групи уладять демонстрації, як це вже сталося підчас відчиту цього посла за критику управи м. Марсель.

Повстання в Мексику.

З Мексику повідомляють, що в Льорето (стейт Закатекас) прийшло до кривавої сутички з повстанцями, причому ранено губернатора стейту де Еспараза та дві інші особи, а дві вбито.

В Дуранго (столиця стейту тої самої назви) повстанці заатакували потяг і висадили його зі шин. Машиніст згинув. Підчас збройної сутички впало 8 повстанців і трьох вояків, багато осіб є ранених.

Великий страйк у Мексику.

МЕКСИК, 23. І. ПАТ. Страйк у копальнях нафти приймає щораз гостріші форми. Страйкарі не хотять приступати до праці, доки не буде рішений спір з працедавцями в дорозі арбітражу. До страйку має приступити 20.000 робітників усіх галузей промислу. За страйком заявилися теж робітники 46 підприємств, між ними й електрівні.

Мілітаризація італійців.

Італійський уряд оголосив новий закон про військове вишколення народу. Закон постановляє, що військове вишколення в Італії є частиною виховання національного. Зачинається воно від часу, коли дитина здібна до шкільної науки, і триває так довго, як довго громадянин годен носити зброю для оборони вітчини.

Суд над винуватцями катастрофи.

БЕРЛІН, 23. І. ПАТ. Нім. Інформаційне Бюро повідомляє з Ленінграду, що розпочався там процес проти 7 залізничих урядовців, обвинувачених у спричиненні наслідком недбальства залізничої катастрофи на лінії Москва-Ленінград. Як відомо, в цій катастрофі згинуло 27 осіб, а 60 було ранених. Прокуратор домагається на трьох обвинувачених кари смерти.

Міжнародній циганський конґрес у Чернівцях.

Черновецьку владу повідомлено, що 7. лютого ц. р. відбудеться в Чернівцях цьогорічний конгрес циганів з цілого світа. На конгрес вишлють своїх відпоручників цигани з Польщі Чехословаччини, Югославії, Мадярщини, Німеччини, Австрії, Франції, Італії й Еспанії. Прибудуть теж циганські делегати з Америки.

На конгресі обмірковуватимуть можливости заснування сильної міждержавної циганської організації для заступництва інтересів циган у всім світі. Цигани, що не вишлють своїх представників на конгрес, заявлять свою згоду писемно.

Конгрес відбудеться під головуванням президента румунського циганського обєднання.

Підстава ендецького вірування і причина ендецької суперечки.

Львів, 23. січня 1935.

„„Діло" вживає собі як пес, довго привязаний на ланцюху, що йому дозволили витавкатися..." Це такий полемічний стиль львівських ендецьких джентельменів. Достроєний до нього такий своєрідний „гумор": „...Добре було би, щоб замісць портретів Шевченка і Грушевського, які певне висять у редакції „Діла", появились там портрети Васілєвського і портрети ендецьких діячів. І замісць портрету, що представляє Тараса Бульбу, як вбиває свого сина, можна би замовити у Перецького образ, що представляв би „українців" (те слово завжди в „лапках". — Прим. Ред.), як приймають хрещення від ендеків..." Це — як сказано — такий полемічний гумор редакторів „Курієра Львовского"...

Часописна полеміка на тему становища „старих" і „молодих" ендеків до українців — розрослась вже у цілу літературу. І справді можна би бажати собі, щоб та ціла література появилась збірним виданням: така книжка булаб колись такою бібліографічною цінністю і таким надзвичайним документом часу, як напр. нині є памфлети з часів французької революції. Що-правда, дискусія між ендецькими проводирами старого й молодого покоління пригадує радше часи гунів: така це ментальність із прастарих століть, такий примітивізм у трактуванні найбільших сучасних проблем, та разом із цим такий дикий і примітивний гін винищувати до тла всього того, що находиться поза їх гуртом.

Ми відразу поставили тезу, що взаємні закиди пп. Ґрабського, Ґломбінського, Перацького, Роека, та всіх тих представників „молодих", які нібито приготовляють „угоду" з „русинами" — це по суті взаємне перелицьовування себе у націоналістичному канібалізмі тому, що і в теорії і — ще більше — у практиці нема в цілому ендецькому таборі ріжниць у підході до української проблеми, нема ріжниць у способах нормування польсько-українських відносин. Є тільки ріжниці у способі вислову — одні відзначаються більшою брутальністю, більшим цинізмом, інші воліють лагіднішу фразеольогію: таким робом в ендецькій публіцистиці можна добачити хіба ріжниці характеру літературного, бо стиль належить передовсім до ділянки літератури. Колиж існують між ендецькими діячами справжні суперечки, коли напр. доходить до такого явища, як відсуджування Ст. Ґрабського від 100-ої „надійности" (гл. статтю п. Роека), то це суперечки на ґрунті ріжниці темпераментів і особистих жалів: вони в нічому не перешкоджають, щоби у тому самому часописі в кілька днів пізніше того самого дискредитованого діяча називати „великим мистцем" („містш") і „знаменитим Професором" (з великої букви, — гл. статтю д-ра Сльончка).

Але наше твердження торкається не лише терену львівського, — терену малого подвірячка, на якому взагалі у польському таборі безліч внутрішніх інтриг, анімозій, амбіцій і суперечок, та на якому проте супроти українців одностайну позицію займали і займають і колишній редактор

ще ендецького „Слова Польского" та пізнішого санаційного Мейбавм, і Станіслав Ґрабський, і Вл. Свірський і „зрадник" Кл. Грабик з „Акції Народової". Всі вони одностайно не признають національної особовости українців, глядять на українство як на влізливий чужинецький продукт на корінно польській галицькій землі, не признають української проблеми у політичній площині, та на Сході Европи добачують тільки дві сили — Польщу і Росію.

Коли чуємо, що у Варшаві ендецька верхівка та ендецька молодь має погляди інші, то ми мали в останніх днях найавторитетніше цього заперечення. На сторінках центрального органу ендеції „Ґазети Варшавскої" оголосив засадничу статтю у цій справі за своїм підписом головний редактор того часопису, сен. Ст. Козіцький, який заявляє себе прихильником Яна Поплавського, що накликував до повороту до „Казимирової традиції", „до політики підтримування польської кольонізації і ширення католицизму на Русі, до втримання в краю порядку залізною рукою, хоч би треба було пролити потоки крови.." Майже одночасно на сторінках „Курієра Львовского" оголосив дві статті той самий представник „молодих", який ніби дав притоку Ґрабському до його алярмів на тему „приготовлюваної угоди" Цей представник, п. Ґетрих, пропаґує погляд, що „істнують (тепер) відповідні обставини, щоби руску справу, як справу „українську", як справу великого політичного значіння, зліквідувати". Він заявляє без ніяких серпанків, що є „прихильником спольщення русинів, а тим самим противником „української" доктрини" (?!) та оперує такими дивоглиднофантастичними арґументами, як зростання молодого українського покоління, що вже 15 літ виховується за Польщі і ніби є більше податливе для асиміляції!!

Істнуючий в ендецькому таборі фермент викликаний одним, хвилюючим молодих ендеків питанням: чому істнують ще на світі українці, чому українська проблема є предметом дискусії не тільки у польському політичному світі, але може ще більше на Заході, звідки то береться українська енергія та всі її реальні прояви, яким правом офіціяльна статистика виявляє польську етнографічну меншість у таких то східних і південно-східних воєвідствах, — чому Польща не є вже до нинішнього дня однородною національною державою і мусить вічно турбуватися якимись непокірливими українцями?! Чому воно так, коли ніхто інший, як сам Ст. Ґрабський обіцював за 25 літ істнування Польщі змести з поверхні землі українство, як національність, не кажучи вже про позбавлення його всякого значіння політичного чинника!

Обіцяв і не дотримав, — обманув вихованих у своїй ідеольоґії і на голошеній науці молодь — і та молодь бунтується. Однак далеко не вимагає зміни становища супроти українців в якомусь ліберальному напрямку. Навпаки: зпосеред тієї молоді виходять такі концепції, як виселення з Польщі всіх українців, або поворот до політики Казимира Великого, із насаджуванням при помочі збройної сили польських кольоністів та з проливанням „потоків крови" для встановлення „порядку"...

Маємо знамениту цілком сучасну й актуальну анальоґію. Ось у Совітах кипить: вбив одного старого комуністичного вожака один молодий комуніст, після чого прийшли розстріли та заповнювання вязниць — вихованками „комсомолу". Чи противниками комунізму, ворогами „пятиліток?" Нічого подібного, — навпаки: такими фанатичними звеличниками комуністичної доктрини, що вони, той комуністичний молодняк, закидає старим боєвикам за комунізм — назадництво. І сьогодні ввесь світ знає причину того трагічного для комуністичної партії та екзистенції комуністичної держави конфлікту: розчарування молодих, яких старі обманули, обіцюючи їм впродовж кільканацяти літ рай та замість раю, даючи щораз гірші реальні умовини.

Обманули комсомольців Леніни й Сталіни та всякі Кірови і сьогодні та ґенерація, яка вже виховалась за часів Совітів — надіється на Зінов'єва, Троцького, Каменева і молодих теоретиків ще гострішого курсу, — теоретиків поворот до воюючого комунізму, який єдино може — через світову революцію — встановити рай на російській землі і застромити червону зорю над цілим світом, що слухатиме наказів— з Москви. Обмануті молоді ендеки звертаються проти Ґрабського, бо сподіваються кращих вислідів від ще більш войовничо настроєних Ст. Козіцьких, Грабиків і Ґертихів.

Обі доктрини мертві. Обі не можуть бути здійснені, обидві не витримали проби життя і даремні зусилля їх оживити. На наших очах іде процес повного розвалу однаково російського комуністичного як і польського воюючого націоналістичного табору. Цей процес триватиме довго. Спроби втримати його при життї і рятувати його престіж означатимуть на практиці насилення антиукраїнського походу. Сама віра в нашу перемогу не вистарчить. Мусимо бути приготовані на найважчі часи найгіршого натиску. Адже досі не бувало ще теорій про виселення всіх, хто не признається до приналежности до „руского племени польського народу" та про відродження Казимирових метод!

Вся теорія ендецька побудована на вірі у свою силу і нашу слабість. У вірі, що колиб вжити такихто засобів, то можна напевне змести з лиця землі українців і українську проблему. Переконати їх можна тільки виявами сили справжньої, орґанізованої, впертої і незломної, на всіх ділянках творчого життя.

Українська справа в Англії.

I. ПОЛЬСЬКА ПРОПАҐАНДА В АНҐЛІЇ ПЕРЕД СТО ЛІТАМИ.

Коли в листопаді 1830 року розгорілось у Варшаві повстання проти російської окупації, не найшло воно майже ніякого відгуку в Анґлії. Англійський загал був так скупо поінформований про Польщу, про прямування поляків, що анґлійська преса, цей могутній чинник, який в Анґлії кермує навіть акцією уряду — майже не згадувала про події в Польщі. Повстанчий уряд у Польщі не одержав сподіваної дипльоматичної піддержки із зовні. Льорд Пальмерстон вніс вправді протест перед двором у Петербурзі, виступаючи в обороні поляків, але цей протест був такий слабий, що на нього не звернули належної уваги. Він не мав найменшої підтримки з боку ширшого загалу і парляменту.

Анґлія не розуміла польських домагань, не була навіть обзнайомлена з історією цього народу, а офіціяльні анґлійські кола діставали всі пояснення з ворожого для поляків джерела, з Петербурга.

Невдача листопадового повстання показала польським патріотам, що без належного підготовання не можна сподіватися, щоб якась держава вставлялася за поляками. Байдужість Анґлії до польської справи (хоч треба признати, що між загалом панував прихильний до поляків настрій), викликали бажання направити блуд, хоч може трохи й пізно, бо тоді, коли повстання вже було здавлене.

У році 1832 засновано в Льондоні „Літературне Товариство Приятелів Польщі", якого головою став енерґійний поет Тома Кембел. Завданням товариства було „поширювати загальні відомости про історію та події в давному Польському Королівстві, збирати всякі інформацій, які помогли би зберегти живе зацікавлення цією країною в Великій Британії". Словом — це товариство мало на ціли зробити те, що не було зроблене перед листопадовим повстанням, себто підготовити загальну опінію Великої Британії до визвольного змагання поляків, позискати дипльоматичну піддержку британського уряду.

Подібні товариства „приятелів Польщі" засновано й по інших більших містах Анґлії і Шкотії. Ці товариства розпочали дуже живу пропаґанду в користь польської справи. Появився ряд періодичних видань, „Польонія" в Льондоні, „Гол Поліш Рекорд" у місті Гол і ін., в яких широко писалося про домагання поляків і про їхні змагання. Центральне товариство в Льондоні постачало дуже точні інформації з Польщі і скоро по його заснуванні почала виринати польська справа також і в анґлійському парляменті. Головну вагу кладено на цей факт, що Росія зломила зобовязання (підписане, також і іншими державами) дане підчас Віденського Конґресу в р. 1815, згідно з яким Польща мала одержати дуже широку конституцію й автономію. А що Анґлія була одним з ґарантів того договору, то в квітні 1832 року виступив посол Ферґусон в анґлійському парляменті з дуже революційним поглядом, а саме, що коли цар Микола зломив договір, то втратив також право суверенности над Польщею. В анґлійській пресі почали появлятися довгі статті про польське питання. Симпатії загалу стали по польській стороні. Дійшло навіть до того, що коли в р. 1835 анґлійський король іменував амбасадором до Петербурга маркіза Льондондеррі, знаного ворога польських змагань, то парлямент так тому спротивився, що маркіз Льондондеррі був примушений зрезиґнувати. Це був один з найбільших дипльоматичних успіхів „приятелів Польщі".

Навіть у пізніших роках, коли европейська політика Анґлії змінилася і Росія стала союзницею Анґлії, загальна опінія лишилась прихильною до поляків. Вона не пригасала аж до самої світової війни, коли на льондонському терені польська пропаґанда відновила з успіхом давні традиції, давні звязки.

II. ДРУГА ПРОПАҐАНДА В АНҐЛІЇ, СТО ЛІТ ПІЗНІШЕ.

Один з цьогорічних передріздвяних вечорів перебув я в гостинному домі одного добре знаного анґлійського дипльомата. Біля півночі, коли вже допивали останню „сода-енд-віскі", господар дому зробив мені дуже милу несподіванку, показав одну зі своїх воєнних памяток — на якій був вибитий моноґрам У. С. С. (Українські Січові Стрільці). Я не міг скрити зворушення. „Цеж назва мого полку!" Цей один момент викликав дивно щиру атмосферу і вечір продовжився ще на одну годину, в якій говорили виключно про українські справи.

„Пане — сказав врешті господар дому, — я довідався про українців щойно підчас мирової конференції у Версаю, коли дістав припоручення займитися тією справою... Що за справа! Я не міг дістати про українців навіть малого інформаційного підручника. З українців, яких я стрічав, ніхто не міг мені пояснити докладних домагань українців". А помимо того всього, до українців відчували анґлійці якусь інстинктову прихильність, як до тих, що їм діється кривда, нехтується їхні справедливі домагання.

Того вечора довідався я дуже багато цікавих річей про ті можливості, яких українці не вміли використати. Моїм щирим бажанням є, щоби колись появилися спомини цього анґлійця.

Це тільки один із фактів, які вказують на те, як занедбана була свого часу українська інформативна пропаґанда за кордоном.

Ведення закордонної пропаґанди, — це досить складна річ. Вона вимагає докладного знання самої суті справи, яку заступається, вимагає зрозуміння психольоґії того народу, серед якого її ведеться, вимагає звязків, а врешті вимагає великої витрати гроша, не говорю вже про потребу такту й чесности. До того треба ще додати й чимало енерґії та сильної волі, щоби не знеохочуватися до праці, коли приходиться зустрічати нераз найбільше цинічні напади тих, яким українська пропаґанда видається небезпечною. Дуже часто ті напади ведуться руками самих українців.

Свої спостереження про українську пропаґанду в Анґлії роблю на підставі чотирилітнього досвіду, який мав нагоду придбати, ведучи від 1931 року Українське Бюро в Льондоні.

Пропаґанду треба було розложити відповідно до буджету, який поставили до розпорядимости фундатори Українських Бюр, п-во Макогони з Бостону (Масс.). Першою несподіванкою для мене було те, що на прикінці 1931 року видатки Бюра винесли саме подвійну суму, яку я передбачував. Другою несподіванкою було сумне сконстатовання факту, що так мало осіб в Анґлії знало про українську справу! Дуже добре пригадую собі той інцидент, коли підчас в анґлійському парляменті (осінню 1931 року) один з анґлійських послів (бувший член кабінету) звернувся до нашого канадійського гостя, посла М. Лучковича зі словами: „Дорогий Пане! Чи повірите, що я донедавна не знав про істнування українців? Довідався про них щойно коли пізнав п-во Макогонів!"

Щоби переломити леди, треба було в першу чергу зацікавити українською справою пресу. В Анґлії публична опінія відіграє далеко більшу ролю ніж в інших краях. Преса є речником публичної опінії. Закордонний представник „Таймс-у", чи іншого поважного денника, має часто більший вплив і значіння ніж офіціяльний амбасадор. За голосом преси дуже уважно слідкує і сам британський уряд. На інформації з преси покликаються міністри навіть в офіціяльних відповідях у парляменті.

Випадків продажности преси в Анґлії нема. Анґлійську пресу можна зацікавити якимсь пи-

таниям, можна спонукати її містити статті на якусь тему, коли вони не противляться політиці того часопису або радше, не противляться інтересам Великої Британії, але її не можна „купити“.

III. ЗРІСТ ЗАЦІКАВЛЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ ПРЕСИ УКРАЇНСЬКИМИ СПРАВАМИ.

Англійська преса ділить інформації, які їй подаються, на кілька категорій. На такі, що цікавлять усіх її читачів, та такі що цікавлять приблизно половину читачів і на такі, що цікавлять тільки дуже обмежене число читачів. Українське питання взагалі, а українські справи зосібна були донедавна дуже мало знані в Англії, тому ще в році 1931 належали вони переважно до категорії справ, які цікавили тільки обмежене число читачів. Відповідно до того прийшлося наладнувати і плян праці Бюра. Передовсім треба було постаратися, щоби преса почала містити статті і новинки на українські теми і щоби тими справами зацікавився загал.

Події в Галичині 1930 року дали англійській пресі новинкарський матеріял. Цю нагоду використано і поволі через українське питання в Польщі звернено увагу англійського загалу на українське питання взагалі. Для зілюстровання, як цей процес відбувався, подам пару статистичних чисел.

Українське Бюро засноване в **березні 1931 року**, його перший бюлетень відійшов до преси дня 11. квітня 1931 року. За цілий 1931 рік появилося в англійській пресі 200 новинок і статтей про українські справи. З того про українців у Польщі — 180, про Україну під Совітами 14 (!), а про українців загалом — 6. Велике число відомостей про українців у Польщі пояснюється тим, що тоді була актуальною справа „пацифікації“.

Статті й новинки були так розложені:

Рік 1931	Сов Україна	Українці в Польщі	Українці взагалі
Січень	—	9	—
Лютий	—	3	—
Березень	—	6	—
Квітень	1	23	1
Травень	1	27	1
Червень	1	12	—
Липень	—	21	1
Серпень	2	34	1
Вересень	1	33	—
Жовтень	1	3	1
Листопад	3	—	—
Грудень	4	9	1
	14	180	6

Разом усіх статтей і новинок про українські справи: 200.

Отже, як виходить зі статистики, під кінець 1931 року число статтей і новинок про Велику Україну починає зростати, натомісць число новинок і статтей про українців у Польщі пропорціонально зменшується.

Слідуючий рік (1932) вказує вже більше маркантно на пересунення цієї пропорції. У тому році помістила англійська преса 105 статтей і новинок про українців у Польщі. Натомість згадок і статтей про Велику Україну було вже 231 (у порівнанні до 14 в попередньому році). Відомостей про інші українські землі та про українців загалом було 24. Всіх разом 360.

Числа за рік 1933 ще цікавіші. Про українців у Польщі — 91; про Велику Україну — 472; загально — 64. Всіх статтей і новинок — 627.

У році 1934: про українців у Польщі — 174; про Велику Україну — 465; про українців загалом 111. Всіх статтей і новинок за 1934 — 750.

Цифри, подані на підставі дуже докладно зібраної „українікі“, яка є в посіданні Українського Бюра в Льондоні. Не вчислено тут осібних періодичних видань і книжок, у яких пишеться або згадується про Україну, ось як видання „Слявоник Ревю“, „Факти про Україну“ (видання Бюра) або книжок як „Селянська Европа“ (Г. Гесселя Тільтмана), 11 чисел „Інвестіґейтора“ й ін.

В році 1931 відомости чисто новинкарського характеру, які почали появлятися про українські справи треба було доповнювати окремими статтями загально інформаційного характеру, з української історії, про змагання українців, статистичні цифри й ін. Матеріял, який у перших роках цікавив всього біля десяти відсотків читачів англійської преси. За виготовлення до друку і вміщення такого матеріялу — треба було заплатити. Щоби не було якого непорозуміння, ще раз зазначую, що ані англійського журналіста ані англійську редакцію не можна „купити“ для якоїсь цілі. Англійський журналіст не буде заступати справи, про яку він не є вповні переконаний, що вона справедлива і заслуговує на підтримку. Але за зложення матеріялу числить він собі відповідний гонорар, пересічно біля 5 фунт. штерл. за одну шпальту в льондонському денникові, а біля 2 фунтів у провінціональному часописові.

Число журналістів, які почали цікавитися українською справою почало постійно зростати. Спершу цікавилися вони нею з чистого журналістичного обовязку, але скоро зрозуміли, що українське питання готове в короткому часі відіграти чималу ролю в міжнародній політиці і тому треба про нього дещо більше знати. Чимбільше запізнавалися вони з українським питанням, тим більшими ставали його прихильниками.

В українській пропаганді в Англії настав новий період. Тепер самі журналісти і редакції часописів почали домагатися надсилання відомостей і матеріялів про українські справи. Українське питання добуло собі право горожанства на шпальтах денної преси і починає вибиватися на чільне місце.

Д-р В. Ю. Кисілевський (Льондон).

Відгуки комуно-сельробізму на Волині.

Щораз-то нові судові процеси нагадують світові, що на Волині не так спокійно й не таке замирення, як про це пишуть у ріжних часописах спеціяльні кореспонденти.

На черзі дві цікаві нові розправи, дуже характеристичні для політичних відносин на Волині і саме — не якоюсь конспіративною, а, так би мовити, „громадською“ роботою.

Є на Волині отаке шевське місто Олика, осідок ординації Радзівілів і всяких випробованих діячів аж до б. бурмістра ославленого „лікаря“ Барченка. Чого тільки не роблять наказні й аматорські чинники, щоби направити Олику на „путь істинний“, себто некомуністичний ну й неукраїнський. Та все не витанцьовується.

А особливо з цими шевцями. Вони тільки поглядають на схід, а може й моляться, як магометани, але й свою владу заводять та ще й поширюють її на околичних хліборобів. Підчас виборів 1930. р. оголосили околицям, що всі ті, які будуть голосувати на буржуйські листи, підуть із димом. А околичні селяни добре знають, що значить наказ олицького центру!

В літку 1933. і 1934. р з Олики вийшов новий наказ „всім, всім“ хліборобом: не везти до міст сільсько-господарських продуктів і таким чином змусити буржуазію скапітулювати. Одним словом, „споживча“ бльокада контрреволюційного населення волинських міст (бльокада самих організаторів не зачепала, бо кожний з них має бодай маленьке господарство).

Одночасно був зорганізований страйковий комітет в Олиці й підкомітет у с. Дядковичах на Рівенщині (Олика на Луччині), а також терористична боївка. Появилися летючки й транспаренти із закликом хліборобів до страйку. В лісі б. Пересопниці відбулася конференція представників Олицького центрального комітету з дядковецьким підкомітетом і місцевими діячами Кіпістратом Сморгонем, Грицем Кондрачуком і Лукіяном Яблоцьким.

Мала роботу й боївка — спиняти фіри, що везли сільські продукти до Олики чи до Рівного, а вразі потреби терроризувати селян, завертати коні, а навіть нищити продукти.

Про силу організації свідчить те, що Олицький центр вів цю бльокаду міст аж два роки!

Селянам урешті надоїла війна з містами. І поліції вдалося викрити організаторів та виконавців хліборобського страйку з наказу КПЗУ. Арештовано головних провідників з Олики — Романа Уласовича, Пилипа Климовича й Трохима Чухлевича та згаданих вище осіб з Дядкович. Незабаром справу мають розглядати в рівенському окружному суді.

Друга справа відбудеться в луцькому окружному суді й цілком іншого характеру.

На 10 клм. від Луцька є село Озденіж, темне, як ніч, хоча в ньому багато попрацювали вчителі й інші, щоби вивести його на певний шлях. А тимчасом засіла тут комуна.

Ось у цьому селі восени м. року відбувався відпуст. Зійшлося дуже багато молоді з ріжних сіл із спеціяльною метою заманіфестувати перед місцевою комунофільською молоддю силу національного руху серед молодої селянської ґенерації. А може трохи й налякати місцевих комуно-сельробівських ватажків.

Рясно маяли жовто-блакитні стрічки, аж роїлося від молоді довкола церкви, поховалися сельроб-комуністи по хатах. По скінченні Служби Божої група національної молоді (польська преса називає її „націоналістичною“) підійшла до хати сельробівського ватажка Василя Лавринюка й почала її оточувати зі всіх сторін. На запитання жінки Лавринюка, чого їм треба, відповіли: води. але коли вона винесла їм ведро води, не пили, а все більше оточували хату.

Враз вибіг з хати Лавринюк і гукнув: „Чого вам треба?“ — „Шукаємо в тебе замученої Батьківщини“, — відповіли разом. Ця відповідь кинула Лавринюка в скаженину. Схопив поліно й до хлопців. Ті відступили за огорожу, але не розходилися. Тоді вибігли з хати брат Василя Степан і Іван Суходольський з карабінами й почали стріляти в юрбу молоді. Одночасно почав стріляти з карабіну сусід Лавринюка Василь Мартинюк. На щастя, жертв не було, лише легко ранено Якова Плаксу, якого товариші віднесли з „поля бою“ та й самі відступили.

На лаві обвинувачених засядуть Василь і Степан Лавренюки, Іван Суходольський і Василь Мартинюк.

Про сутички й бої між національною й комуністичною молоддю в ріжних повітах не кажемо, бо маємо на увазі лише судові розправи, які в деякій мірі розкриють картину політичного волинського життя із малознаних ще сторін.

Як смішно виглядають численні дописи „спеціяльних“ кореспондентів польських часописів, які змальовують населення Волині, як череду тихих ягнят, що мирно пасуться й цілковито можуть задоволитися жменькою сіна.

Хто винен, що волинське життя виливається власне в такі зактивізовані форми, це інше питання.

Око.

Новий уряд у Болгарії.

СОФІЯ, ПАТ. Премієр Ґеорґієв зголосив після короткого засідання ради мін. димісію цілого уряду. Король приняв її та доручив створити новий уряд дотеперішньому мін. війни, ген. Златову. Цей заявив представникам преси, що тогож таки дня предложить королеві листу нового уряду. Димісію уряду Ґеорґієва вияснюють у політичних колах змаганням деяких військових кол перебудувати уряд, що було вже давно помітне. Неофіційно кажуть, що в уряді був уже давно конфлікт між прихильниками надзвичайних уповажнень та ворогами їх, на чолі яких стояв ген. Златов.

СОФІЯ, ПАТ. Ген. Златов створив новий уряд, до якого ввійшли: премієр і мін. війни — ґен. Златов, внутрішні справи — ком. військової школи Колев, закорд. справи — як досі Болотов, мін. нац. господарства — Молов, освіта — ґен. Радов, судівництво — б. пос. Кавлендов, комунікація — Захарєв і фінанси — Отрейков.

Повстання проти Італії.

АТЕНИ, 23. 1. ПАТ. На острові Калімус, архипелягу Додеканес проголосили стан облоги тому, що населення оголосило повстання. Італія вислала воєнні кораблі.

„СІЧЕНЬ — МІСЯЦЬ РІДНОЇ ШКОЛИ!“
Добутий у місяці січні дохід з коляди, щедрівки, збірки і забав та ріжноманітних імпрез треба віддати на поширення діяльности Рідної Школи.

Ще один блямаж „русских“ на Підкарпатській Руси.

В 10. числі „Діла“ з 15. п. м. помістили ми вже статейку про зїзд „русских“ студентів у Мукачеві п. н. „Як відбуваються і чим кінчаться москвофільські зїзди“. До цієї теми вертається ще наш празький кореспондент, що подає деякі цікаві інформації про той зїзд на основі кореспонденції в час. „Лідове Новіни“. — Ред.

Прага, січень 1935.

Дня 10. січня ц. р. відбувся в Мукачеві зїзд „русскіх студентов“ Підкарпатської Руси, який скінчився ще більшим блямажем, ніж минулорічний зїзд „Русской Народной Ради“, про який свого часу „Діло“ реферувало.

Щоб бути якнайбільш обективним в оцінці цього зїзду, реферуємо про нього за „Лідовими Новінами“, яких чейже ніхто не може підозрівати в особливій прихильности до українства та в якінебудь ворожости до русофільського напряму на Підкарпатській Руси. У статті „Нове фяско русских напрямів“ читаємо про мукачівський зїзд між іншим таке: „Як минулорічний зїзд „Русской Нар. Ради“ в Ужгороді, так і цей мукачівський зїзд був ареною політичних порахунків тутешніх „русских“, був виявом їхньої боротьби за впливи. Мало цього, Мукачівський зїзд був повним фяском не тільки сфашизованого проводу Союзу (підкарп. москв. студентства — М-н), але й компромітацією усього русофільства Підкарпатської Руси. Бо як інакше — питає кореспондент — можна схарактеризувати цей зїзд, на якому з вісімсот присутніх було лиш ок. *пятьдесять* дійсних студентів, а решта — це була „вулиця“, яку привели на зїзд два ворожі табори фенциківців і куртяківців. Відповідно до цього й самі наради зїзду стояли на „належній“ висоті. Крім взаїмної лайки та погроз можна ще було з уст референтів і дискутантів чути лиш бездонну демагогію, яка деколи доходила до повної неґації усіх та всього. Але ужгородського кореспондента „Лідових Новін“ найбільше болить те, що „ще на ніякому тутешньому зїзді не впало тільки лайки, неперебірчивої критики й безглуздих закидів урядові, краєвому режимові, політичним партіям та їх представникам, як на мукачівському зїзді карпаторусского студентства“. „Русскі“ студенти виступали теж гостро і проти „русских“ емігрантів. Що торкається станових питань, то зїзд стояв теж на висоті лайок на політичні партії, на підкарпаторуських послів, на поодиноких краєвих діячів, на пресу, на центральний і краєвий уряд і т. д. і т. д. Цікаво, що зїзд не хотів навіть слухати промов „русских представників народу“ — послів і сенаторів. Сенатора Цуркановича присутні закричали і висвистали, а сенатор Бачинський та посли-аграрники Щерецький і Прокоп, бачучи настрій зїзду, вважали для себе безпечнішим зїзд покинути. Під кінець зїзд набрав уже траґікомічної закраски, коли то з уст гарячих бесідників падали такі реторичні вискази, як той, що підкарпаторуська інтеліґенція лічого досі не зробила для народу, бо на Підкарпатській Руси є багато Пилатів, які запродалися політичним партіям.

Увесь зїзд скінчився зовсім неславно. Настрій войовничих „русских юношів“ був уже такий піднесений, що стало доходити до бійки. Безрадна президія сподівалася, що їй на допомогу прийде поліційний урядовець і зїзд розвяже. Але коли цього не було, президія хопилась хитрого підступу з гимном. Присутні стоячи співали підкарпатський гимн, а президія тимчасом мала час рішити, що далі зі зїздом зробити. І рішила: предсідник Тудоші передвчасно замкнув наради зїзду, не чекаючи ані на відчитання зїздових резолюцій, ані на проклямування „маніфесту“.

Описуючи ось так цей славний зїзд „русского“ студентства в Мукачеві, кореспондент „Лідових Новін“ завважує, що весь той зїзд приніс тільки такі два успіхи: новий блямаж для „русских“ та велику радість і задоволення для українців. Пише правду. Українці дійсно радіють, але радіють особливо з того, що чехословацькі круги чим далі, тим більше переконуються, що т. зв. „русский напрям“ на Підкарпатській Руси не жде вже в майбутньому нішо інше, як тільки блямаж і фяско.

М—н.

За перепачковування нелеґальної літератури.

Вісьмох селян перед судом у Сяноці.

У середу 23. січня ц. р. почалася перед судом присяглих у Сяноці, як замісцевим виділом окружного суду в Яслі, розправа проти вісьмох селян з ліського і турчанського повіту за перепачковування нелегальної літератури ОУН з Чехословаччини до Польщі і переховування її в себе.

На лаві підсудних засіли:

1) **Гнат Гонимар**, 37-літній селянин з Росохатого, без майна.

2) **Василь Ґоронь**, 34-літній селянин зі Скородного, батько двоє дітей без майна.

3) **Іван Сис**, 25-літній селянин з Лопушанки Лехневої, зарібник.

Згаданих трьох підсудних боронить обор. **д-р Василь Блавацький** зі Сянока.

4) **Федь Папідох**, 28-літній селянин з Бандрова, без майна.

5) **Юрко Ґеряк**, 34-літній селянин з Бандрова, без майна.

Цих двох боронить адв. **д-р Степан Ванчицький** зі Сянока.

6) **Іван Ґеряк**, 28-літній швець з Бандрова, без майна.

7) **Василь Ткач**, 30-літній селянин з Бандрова, батько трьох дітей, зарібник.

8) **Михайло Ткач**, 40-літній селянин з Бандрова, батько двох дітей, не письменний.

Цих трьох боронить адв. **д-р Теофіль Дутковський** теж зі Сянока.

Прокуратор притягнув усіх підсудних до відповідальности за провину зі статті 155 §§. 1 і 2 к. з. і статтю 22. розпорядку президента з 23. XII. 1927. ч. 117. (нелегальний перехід кордону).

АКТ ОБВИНУВАЧЕННЯ.

Акт обвинувачення каже, що перші сім підсудних з весною, в другій половині липня і в вересні 1933 р. нелегально переходили тричі групами польський кордон у ліськім повіті на Чехословаччину і перепачковували до Польщі від підс. Михайла Ткача, замешкалого тоді в Березі Великій на Чехословаччині, нелегальну літературу ОУН — „Розбудову Нації“ і летючки: „До боротьби за душу української дитини“. В осені 1933 р. розкинено в селі Бандрові Народнім протидержавні летючки. Комендант поліції з Устрик Долішніх Володислав Найсарек довідався, що мешканець Бандрова Народнього Василь Ткач ходив до свого брата Михайла до Чехословаччини і що цього останнього чехословацька влада виселила до Польщі. Арештований Михайло Ткач — каже акт обвинувачення — признався, що в травні 1933 р. прийшов до нього його брат Василь до Берези Великої і намовив його вступити до ОУН. Співпраця М. Ткача зводилася до того — каже далі акт обвинувачення, — що він приймав нелегальну літературу і передавав її післанцям з Польщі. Ближче обговорив з М. Ткачом цілу справу невідомий осібняк „Капуста“, який доручив теж підсудному видавати ці друки або йому себто „Капусті“, або іншим людям, які подадуть гасло: „Дай Вам Боже добрий час“; покажуть наголовок журналу „Розбудова Нації“. Після того на адресу підс. М. Ткача надійшли тричі поштові посилки з нелегальною літературою і її двічі передав він сам підсудним, а втретє у вересні 1933 р. його дружина Єлисавета.

Підс. Василь Ткач зізнав — каже акт обвинувачення — що в лісі у Бандрові Народнім зустрінувся зі згаданим невідомим осібняком і склав йому звіт з розмови з братом. Тоді той невідомий запропонував підс. В. Ткачеві пошукати собі ще двох людей і за доброю винагородою перепачковувати літературу з Чехословаччини до Польщі. Одночасно додав, що по літературу піде щойно тоді, коли в „Ділі“ появиться оголошення „військова книжка згублена“ з прізвищем власника цеї книжечки. Підс. В. Ткач притягнув підс. Ф. Папідоха і цей повідомив його, що по Зелених Святах 1933 р. появилося таке оголошення і що від невідомого мужчини одержав 60 зол. на дорогу до Чехословаччини. Тому оба підсудні втаємничили це підс. Івана Ґеряка і всі три принесли з Берези Великої 3 пакунки літератури, ваги 35 кг.

Підсудні Гнат Гонимар, Василь Ґоронь, Іван Сис, Федь Папідох і Юрко Ґеряк заперечили вже на поліції, опісля в суді наче би перепачковували літературу ОУН.

Підс. Василь і Михайло Ткач і свідок Єлисавета Ткач спершу піддержали в суді свої зізнання, згодом теж відкликали їх. Підс. Іван Ґеряк змінив теж свої зізнання.

Розправа протягнеться три до чотири дні.

Перед виборами до волосних рад.

РОГАТИНЩИНА.

Рогатинський Повітовий Народній Комітет повів інтенсивну підготовку до виборів волосних рад. У кожній волости скликує він волосні наради, на яких основуються волосні комітети, що мають допильнувати виборів. Від нового року відбулися такі наради: дня 1. січня в рогатинській волости, 3. січня в книгиницькій, 11. січня в Бурштині, 12. січня в Болшівцях, 13. січня в Букачівцях, 19. січня в Липиці Долішній і 20. січня в Підкамені.

Серед громадянства велике зацікавлення виборами. В Рогатині було заступлених 84 радних з цілої волости. В книгиницькій волости вже давніше істнує волосний комітет. В Бурштині було 92 радних із 7 громад волости. В Болшівцях було 65 радних також із 7 громад. В Букачівцях було представлених 5 громад. З інших нарад ще нема докладніших відомостей. На нарадах реферував посол *Кузик*, у дискусіях промовляли численні радні. Акція Повітового Народнього Комітету запевняє Рогатинщині підготованість і можливо найкращий успіх підчас виборів.

ЛЬВІВЩИНА.

У львівському повіті намітив Повітовий Народній Комітет волосні наради в кожній волости. Почалися вони дня 20. січня, остання нарада має відбутися 30. січня. Перші наради відбулися 20. січня в Яричеві Новому для волости Яричів Старий, в Толщеві для волости Давидів і в Красові.

На нараду в Яричеві явилося поверх 200 громадян, між ними радні з 7 громад волости на всіх 8. Не було лише представників громади Вислобоки, до якої хиба не дійшла вістка про нараду, бо інакше трудно собі пояснити відсутність її представників. Від Повітового Народнього Комітету був на нараді голова Комітету п. *Гриць Гладкий*.

Друга нарада відбулася в Красові. Були заступлені всі українські громади волости і крім того було багато громадян зпоза радних. Від Повітового Комітету був *посол Лисий*.

Третя нарада відбулася в Толщеві. Були заступлені всього лиш 3 громади, які вибрали українських радних. Є це волость у більшості з польським населенням. Тому наші радні постановили так підготовитись до виборів, щоби вибрати принайменше волосних радних відповідно до своєї чисельної сили по сільських радах. Від Повітового Комітету був на нараді *мгр Богдан Бородайко* й урядовець Повітової Нар. Канцелярії п. *Дацко*.

В справі волосних виборів вибрано в Красові і Толщеві волосні комітети; в Яричеві такий комітет мають вибрати на черговій нараді дня 24. січня. Крім самоуправних і зокрема справ волосної ради обговорювано на нарадах загально-політичні справи, головним чином справи орґанізації Українського Національно-Демократичного Обєднання в повіті. За свою працю в самоуправних справах УНДО заслужило собі повне признання громадян. По всіх громадах постановлено обовязково позасновувати місцеві громадські орґанізації УНДО та з найбільшою увагою поставитись до Повітового Народнього Зїзду, який відбудеться у Львові дня 5. лютого ц. р.

*

Дня 19. січня відбулася передвиборча нарада в Солонці. На український протест там уневажнено перші громадські вибори і заряджено другі вибори, які відбудуться 26. січня. До виборів стають дві українські листи, бо там поляків нема. Одної листи не вдалося зложити, бо при владі хоче дальше вдержатися старий війт зі своїми поплечниками. А залежить йому на тому, бо громада має 450 моргів власного доброго ґрунту. Треба надіятися, що та листа не матиме успіху, бо громада вже має досить дотеперішньої господарки, в якій не знати, де дівається громадське добро. — На нараді був від Повітового Народнього Комітету голова п. *Гриць Гладкий*.

О. Олекса Пристай епископом Української Православної Церкви в Америці.

Дістаємо вістку зі Злучених Держав, що відомого українського діяча о. Олексу Пристая, дотепер гр.-кат. пароха в Картерет, Північна Америка, Українська Православна Церква в Америці вибрала своїм епископом на місце померщого недавно еп. о. д-ра Й. Жука. Згідно з постановами цієї церкви кандидата приняли наперед священики церкви, а потім парохії. О. Пристай, 72-літній старець, вибір на православного епископа приняв по довшій надумі. Висвячення його відбудеться в найближчому часі.

Французько-абісинський інцидент в Африці.

ПАРИЖ, ПАТ. Міністерство кольоній повідомляє про випадки у французькім Сомалі: Заворушення вибухли 18. ц. м. в окрузі Дікіль Араб, тубильці вбили адміністратора Бернара, 16 франц. міліціянтів і 80 тубильців з іншого племени.

Авас повідомляє: Інцидент у Сомалі мав виключно льокальний характер і стався на тлі ворожнечі племени Аіссама, що походить з Абісинії та Іссас з французького Сомалі. Криваві суперечки між тими племенами істнують ще від 1932. р. Француз інж. Бернар згинув мабуть, пробуючи інтервеніювати у справі заворушень. З Джібути вислано на місце сильні відділи військ.

ПАРИЖ, ПАТ. Подробиці інциденту виглядають за вістками з Джібути так: Адм. урядник Бернар пішов 17. ц. м. з відділом війська на допомогу племені Іссас, яке напали люди з племени Аіссама. Боротьба тревала, поки не бракло муніції. Бернар згинув на полі бою з 10 ран. Втрати невідомі. Племя Аіссама має 800 вояків.

—o—

Зміни в еспанському уряді.

МАДРИТ, ПАТ. Премієр Леру перевів в еспанській раді мін. деякі зміни: Мін. мореплавства іменовано Аббаконда, закорд. справи залишено далі Рошеві.

З нашої кооперації.

14 кооператив залишається при Р. С. У. К.

Як відомо, окрім обмеження території діяльности РСУК. на три воєвідства, Кооперативна Рада у Варшаві обмежила також права ревізії Р. С. У. К. до деяких типів кооператив. Через те Р. С. У. К. мусів вичеркнути зі своїх членів **21 кооператив,** які до тих типів не належали: вони мусіли вступити до інших Ревіз. Союзів або піддатися під ревізії Кооперативної Ради. У звязку з цим Дирекція РСУК. вислала до Кооперативної Ради письмо, яким запропонувала Кооп. Раді перекласифікувати деякі з тих кооператив на типи, на які має компетенцію РСУК., а деякі кооперативи просили залишити при РСУК. на основі їх орґанізаційної структури.

Кооперативна Рада письмом з 11. січня ц. р. повідомила РСУК., що годиться змінити клясифікацію 8 кооператив та причислити їх до типів, що підходять під компетенцію РСУК. Це кооперативи, які первісно причислено до т. зв. кооператив „для заспокоювання ріжних потреб", а тепер скласифіковано як кооперативи щаднично-позичкові загальні. Між ними є „Банк Українських Приватних Службовиків" у Львові, „Лікарська Самопоміч" у Львові, студентські кредитові кооперативи й ін.

Кооперативна Рада погодилася також на залишення при РСУК. 6 щаднично-позичкових кооператив службовиків наших кооперативних установ, які, як кооперативи урядничі, мали відійти до інших Союзів. Це „Взаїмна Поміч" при Маслосоюзі, „Кружок „Дністра" при „Дністрі", „Просвітянська Спілка" при „Просвіті", „Самопоміч" при РСУК., „Самопоміч при ПСК. у Стрию і „Спомин" при ПСК. в Копичинцях.

Зате не погодилася Кооперативна Рада на залишення при РСУК. кооп. „Народний Дім" у Станиславові, як кооперативи залізничників і 5 щаднично-позичкових кооператив учителів державних та приватних шкіл.

НОВІ КООПЕРАТИВИ.

Рішенням Дирекції РСУК. з дня 17. грудня 1934 принято в члени Т-ва кооп. госп.-спож. С-ку „Праця", кооп. з обм. пор. — Пятничани (пов. Бібрка). — Рішенням Дирекції РСУК. з дня 31. грудня 1934 р. принято в члени Т-ва такі кооперативи: 1) „Гуцульська Єдність" в Яворові (пов. Косів), 2) „Згода" в Майдані Горішнім, пов. Надвірна, 3) „Хлібороб" у Парищах, пов. Надвірна, 4) „Ощадність" у Библі, пов. Перемишль, 5) „Український Союзний Базар" у Перемишлянах, 6) „Ощадність" у Голім Равськім, пов. Рава Руська, 7) „Українська Райфайзенка" у Шмиткові, пов. Сокаль.

НОВІ ВЗІРЦЕВІ СТАТУТИ ДЛЯ КООПЕРАТИВ.

РСУК. видав в останньому часі нові взірцеві статути для кооператив загального закупу і збуту, місько-спо живчих та українських райфайзенок. У цих статутах використано дотеперішній досвід та введено низку змін на краще. Також взято під увагу вже в цих статутах новий кооперативний закон. Усі кооперативи дістали доручення перевести на своїх загальних зборах зміну статуту на новий взірець. Рівночасно „Маслосоюз" видав також нові статути для своїх молочарень.

В. Л.

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

— В Латвії зліквідовано всі політ. партії і латвійські й меншинні і кожній з них приділено ліквідаційного комісаря. Цей розпорядок є формальний, бо партії в Латвії не істнують фактично вже від 15. червня м. р.

— Маршал сойму визначив пленарне засідання сойму на 25. ц. м.

— В Палестині відчинили нафтотяг, що вяже порт Гайфи з Іраком, має 1000 км. довжини і 500 км. йде пустинею.

Не приймати!

БЕРЛІН, ПАТ. Уряд девізового господарства Німеччини візвав німців не брати від заграничних довжників належности з титулу купна або винагороди у марках. В мотивах відозви сказано, що супроти безоглядної заборони вивозу марок за кордон, марки, які віддають довжники зза кордону, мусять походити з нелеґально перепачковних сум.

—o—

Д-Р ЕВГЕН ОЛЕСНИЦЬКИЙ. 7

СТОРІНКИ З МОГО ЖИТТЯ.

В склад парохії о. Петра Шанковського входили дві громади: Дуліби і Грабовець. В кожній з них була вже добре ведена читальня „Просвіти"; для обох тих громад заложив о. Шанковський касу Райфайзена, яку він сам незвичайно совісно й успішно. При помочі цієї каси винарендували обі ті громади ввесь дулібський двірський обшар та обробляли належні до нього грунти спілковою системою. В Дулібах був дуже гарно зорганізований селянський аматорський театр з власним будинком і сценою, в якім сільські аматори виставляли навіть тяжчі твори української драматичної літератури, як напр. драми Карпенка Карого. Був також власний добірний хор. Аранжером, режисером і директором був Петро Шанковський. Оба села мали спільну чотирокласову головну школу з українською викладовою мовою, для котрої при великих власних жертвах і видатній помочі краевого фонду вибудували прегарний поверховий будинок. Отже панували там, можна сказати, ідеальні відносини й оба ті села були справді взірцем організації в сільській громаді.

Та всьому тому поклала кінець світова війна. В часі битв під Стриєм у 1914 і 1915 рр. спалено оба села до тла, знищено школу, церкву, дім пароха і всі парохіяльні будинки. Шанковські зруйновані зовсім, зійшли на жебраків і мусіли тинятися в комірнім у Стрию, а крім цього, внаслідок підлої денунціяції, Петра Шанковського арештував військовий суд у Стрию і він просидів зовсім невинно три тижні у вязниці. Випустили його аж на інтервенцію Загальної Української Ради у Відні в Найвищій Команді Армії і коли слідство виказало повну безосновність донесення.

В 1891 р., як я прийшов до Стрия, не було по селах ще й чутки про такі організації, які опісля витворилися в Дулібах та інших громадах. В тім часі було селянство ще всюди темне і дуже мало свідоме. Пан-отці бавилися і за їх прикладом ішли також парохіяни. Серед народу ширилося скрізь пиянство, а в днях торгів, які в Стрию відбувалися в кожний четвер, валялися люди по шинках і мало хто тверезий вертався до дому. Одно, що дуже замітне було в народі, це велика слухняність супроти священиків. Що священик сказав, це було святе в громаді. Мало це безперечно і добрі наслідки, та ще більше лихі. Нарід держався довго як мертва маса без самостійности і самосвідомости. По селах ширилося і грунтувалося москвофільство, яке викорінювати було тяжко і треба було на це довголітньої невсипучої праці. Безпосередній контакт з народом був утруднений. Все те змінилося з часом, але вимагало це дуже багато часу і труду.

При всяких попередніх виборах була Стрийщина полишена русинам як зовсім чиста українська округа. Звідсіля виходив давніше до парляменту Василь Ковальський, до сойму Радзікевич, бувший парох у Добрянах, опісля Ковальський, а вкінці д-р Антоневич. Поляки не уважали Стрийщини своїм операційним тереном, тому й не тяжко було переводити тут вибори. Старостою був старий бюрократ Левицький, русин з походження й обряду аж до смерти, що урядував і говорив — правда — по польськи, одначе не позбавлений був руського почування, що доказом було, що вмираючи записав частину маєтку на стипендії для синів гр.-кат. священиків. Одним з комісарів староства був русин Волянський, який звичайно переводив правибори по селах і розвозив рівночасно виборчі відозви „Русскої Ради" зі Львова. Всі виборчі комісарі заїздили в селах правильно до священиків і переводили правибори згідно з їх бажанням.

Аґітації не знав тут ніхто і її не було потреба. Ніхто не чував також ніколи про якібудь передвиборчі збори. В день виборів зїздилися виборці рано до Стрия до церкви. Там відправлялося богослуження і щойно тоді виголошував священик з проповідниці імя кандидата. Просто з церкви йшли виборці до виборчої салі і вибирали того кандидата голосно, хоч часто не бачили його передтим ніколи на очі, або навіть і не знали, хто він такий.

Такий примітивний спосіб переводження виборчої акції був очевидно дуже вигідний і Стрийщині легко було дістати опінію дуже доброго і патріотичного повіту. Була це справді *aurea aetas,* в якій незнана була боротьба, а все приходило гладко само собою. Та наслідки цього показалися не конче добрі. Квієтизм не міг витворити в народі відпорної сили і як тільки відносини змінились, почалася зараз перемога противників. А ті відносини змінилися скоро. Поляки витягнули свої жадні руки також і по Стрийщину і вже перші акти боротьби скінчилися нашою програною. Показалося, що нарід, не привиклий до боротьби, не може осягнути перемоги. В такім положенні була Стрийщина мертвим матеріялом, який вимагав кольосально багато праці, щоби з нього витворити живе огнище народньої сили. Ця праця стояла переді мною і я піднявся її з готовістю та з повним розумінням свого обовязку.

(Далі буде.)

З унійного руху на Волині.

Як не повинно бути!

(Кореспонденція з Луцька).

З причини ненормальних відносин у Православній Церкві і безнадійности направи тих відносин під сучасним проводом тої Церкви, шукаючи релігійної правди, — чи це кому подобається, чи ні, — на північно-західних українських землях, зокрема на Волині, шириться Унія (греко-католицтво). За 3 роки місійної праці на Волині вже є **15 греко-католицьких парохій**, що обслуговують кільканадцять тисяч вірних того обряду. Як відомо, на підставі обовязуючого конкордату ці парохії є під формальною юрисдикцією латинської католицької Курії в Луцьку, бо хоч і є окремий епископ для греко-католиків, що живуть поза Галичиною — Преосвященний о. д-р Микола Чарнецький, але, на жаль, він є лиш візитатором Апостольської Столиці і прав адміністративних, як епископ-ординарій (правлячий) не має. Взірцевою греко-католицькою парохією на Волині є місійна станиця (церква й монастир) оо. Редемптористів у Ковлі. Так як там, при добрій волі і належній праці може бути скрізь, одначе так не є.

Більшість вірних греко-католицьких парохій на Волині — це бувші православні, які з ріжних причин піддались під провід Апостольської Римської Столиці. Три парохії є такі, де велику більшість вірних складають греко-католики галичани, що купили на Волині землю, чи поселились тут з інших причин. Одною з таких парохій є Луцьк, де на просьбу вірних греко-католиків і прихильників унії з православних на весні мин. року засновано греко-катол. парохію, адміністратором якої призначено свящ. о. В. Артемева (був. проф. правосл. дух. семинарії у Вильні) — **росіянина**. Вірні, яких є понад 100 родин, переважно українці з Галичини, через своїх уповноважених тричі вже звертались до католицької Курії в Луцьку (яка, як згадано, на підставі конкордату є зверхністю, гадаємо — не на завжди, над уніятськими парохіями на Волині) з просьбами перенести о. Артемева куди-інде, а до Луцька призначити іншого пароха, обовязково українця і доброго проповідника. Та в Курії під ріжними претекстами все казали чекати, аж буде можливість призначити іншого священика, коли такий буде. Останній раз саме перед нашими Різдвяними Святами делегації від луцьких греко-католиків, що була принята в заступстві епископа-ординарія еп.-суфраганом д-ром Вальчикевичем, сказано, що мусимо чекати аж до закінчення шкільного року, коли то висвятять кількох нових священиків по скінченні уніятської семинарії в Дубні. І так справа тягнеться в безконечність, а з тієї причини вірні позбавлені можливости нормально відбувати свої релігійні практики і так святкують уже кілька літ великі наші свята.

Луцькі греко-католики **домагаються лише свого** священика, який був би з роду свідомий українець, знав як слід рідну мову більшости вірних та був добрим місіонарем-проповідником. І більше нічого! Ніхто з нас у цій справі **не має на увазі ніяких політичних мотивів,** що Курія нам закидає, і це на цьому місці слід підкреслити з притиском. **Ми маємо на увазі лиш релігійні мотиви і добро Церкви та нашої релігійної справи.**

Подаємо мотиви: о. Артемев, як природний росіянин, що жив переважно поза межами українських земель, зовсім не знає української мови і хоч як старається відправляти з українською вимовою, але це виходить не вимова, а жахливе калічення української мови. Так жахливо калічить і проповіди, хоч їх читає з українського тексту, не додаючи нічого від себе. Доходить до того, що не знаючи української мови, він не може як слід порозумітися з вірними підчас сповіди; бувало так, що навіть сповідав українців польською мовою. Заповіди про шлюби оголошує по польськи, такоюж мовою або по російськи веде розмови і з вірними, які до нього в парохіяльних справах часом звертаються. Словом, від початку до кінця адміністрування греко-катол. парохією в Луцьку о. Артемевим є прикладом того, як бути не повинно. Виглядає, що це діється свідомо, щоб скомпромітувати до решти унійну справу на Волині. Або ще одно: о. Артемев з розпорядження луцької Курії підчас Служби Божої поминає львівського митрополита Болеслава (римо-катол.) замість Митрополита Андрея. Оскільки нам відомо, луцька Курія це робить самочинно всупереч канонічним приписам. Адже той митроп. Болеслав є західного, а не нашого, східного, обряду.

В справі луцької парохії уповноважені парохіяни висилали вже 3 скарги до Апостольської Столиці за посередництвом Нунціятури, але хоч, оскільки нам відомо, вищі церковні чинники признають слушність нашим домаганням, то, на жаль, і досі ось уже два роки справа тягнеться і її не полагоджено.

В тих скаргах м. і. ми просили: 1) інтервеніювати перед ким слід у цій справі, щоб нарешті о. Артемева перенесли на інше становище, а до нашої парохії призначили відповідного священика-українця, який справивсяб з поважними завданнями пароха такої місійної станиці, як Луцьк; 2) інтервеніювати, чи пак зробити відповідне зарядження луцькій Курії, щоб не змушувала священиків поминати підчас богослужень у греко-католицьких (католицьких східного обряду) церквах — львівського митрополита Болеслава, як митрополита не нашого, а західного обряду, бо це викликує застереження і несмак серед загалу наших вірних, особливо коли взяти під увагу, що на Волині панують національні антагонізми, а противники ідеї церковного зеднання використовують цей момент як закид про нечистоту східного обряду та публичне манифестування залежности нашої Церкви (обряду) від польської єрархії. Натомість — писалось у тих скаргах — уважаємо, що повинно бути дозволено нашим священикам поминати підчас Богослужень Ексц. Митрополита Греко-Католицької Церкви Кир Андрея (Шептицького), тимбільше, що парохіяни греко-католики, напр. у Луцьку, в більшості походять з Галичини.

На нашу скромну думку взагалі треба ствердити, що ціле дотеперішне керовництво унійною акцією в Польщі за малими винятками є доказом не раз уже нами висловленого погляду, що тим чинникам очевидно на добрі унійної справи не дуже залежить. Ось так ми писали, але — на жаль — без наслідків, що викликує в нас дуже сумні рефлексії.

Робимо спробу і ще цим шляхом звертаємось до міродайних церковних чинників з проханням належно полагодити цю справу в дусі бажань вірних. Домагаючись цього, не хочемо нічого іншого, як лише священика, який був би у повному розумінні слова близьким і рідним нам, був нашим справжнім душпастирем, який людей приєднував би до великої ідеї церковного обєднання, а не відпихав.

Питаємо: Якби поставились напр. католики-поляки, колиб росіянин о. Артемев, який, скажім, не знав би зовсім польської мови, був би призначений до них парохом? Думаємо, що вони скорше, ніж ми, українці, старались би такого пароха позбутись. Та о. Артемева Курія до польської парохії не призначить напевно. Зате „нагородила" ним греко-католиків — українців.

Кажуть нам, що не мають священиків для нас. Дивні діла Твої, Господи! А чомуж не приймають до праці на Волині *священиків з Галичини*, які хотілиб тут працювати? А є навіть уже греко-катол. священики-волиняки, що покінчили богословські студії у Львові і вже давно стараються, щоб їм уможливили працю на рідній Волині. Або таке: не пускають до місійної праці на Волині священиків з Чинів оо. Василіян, Студитів і більше ніж є, Редемптористів. Чомуж так діється? Невжеж так розуміти повинні ідею зєднання Св. Божих Церков ті, що повинні бути першими її апостолами?

Тому-то нема нічого дивного, що уніятські богослуження в Луцьку о. Артемієв відправляє майже сам для себе, бо вірні на ті богослуження не ходять. А при відповідній постановці унійна справа не лише в Луцьку, але й взагалі на північно-західних землях, малаб напевно величезний успіх.

Невжеж на добрі цієї справи компетентним чинникам на Волині таки рішуче не залежить? Притакуючою відповідю на це вирване питання вважатимемо, коли й після цього нашого листа все, зокрема щодо греко-католицької парохії в Луцьку, залишиться без змін. До цієї справи ще повернемось.

Луцькі греко-католики.

З кінової хроніки.

З нагоди плебісциту в Сарі всі визначніші виробництва накрутили актуальні фільми, які вже висвітлюють по більших містах Европи. Небаром дійдуть вони й до нас.

Люіджі Пірандельо, цьогорічний лавреат Нобля, зобовязався написати для одного шведського виробництва сценарій, оснований на його власній повісти, при чому головну ролю гратиме швед. Треба ніби якось віддячитися шведам.

Злочин на фільмі і кодекс. Цікаві є деякі приписи фільмового кодексу в Америці. Коли на екрані доконують злочину, тоді техніку злочину слід так замотати, щоби вона не могла найти наслідувачів, брутальне вбивство не може бути багате в подробиці, а щоби не продовжувати фільми, не треба допускати реваншу за попевнене убивство.

Фільма для дітей. Несподіванкою для наших найменших є найновіша фільма „Парамаунту" п. з. „Аліса в країні чарів". Це чисто розривкова фільма, повна простої поезії, прикладена до умового розвитку дітей, повна несамовитих і легендарних постатей, що моглиб бути страховищем для дітей, якби не те, що маленька Шарльота Генрі (Алісса) приступає до них з усмішкою, як давня знайома. Це наче ласомника, яку дістануть діти по скромному обіді пересічних фільм для них призначених.

Совітський фільмовий фестіваль відбудеться в лютім з нагоди пятнацятиліття совітської фільми у Москві й Ленінграді. Уладять там виставу фільм, як це було в Венеції, де висвітлюватимуть не лиш російські фільми, але й закордонні. Визначили навіть нагороди за найкращі фільми

НОВИНКИ

— **Робітня футер Юліяна Глушевського, Львів, пл. Капітульна 3, І. пов. Тел. 54-46.** 595 94-?

— **Перші Студентські Вечерниці** уладжує Т-во „**Торговельник" дня 26. ц. м.** в салі Ремісничої Палати. Вступ тільки за запрошеннями, які видаються щодня в год. 12—14 в домівці Т-ва (Супінського 21) та в книгарні „Рідної Школи". 891

— **Карнавалова заправа.** Останні в цьому сезоні курси в школі танків „Хоровід" (Нар. Дім, І. пов. „Золота саля") починаються вже сьогодня в четвер 24. ц. м. Для молоді в год. 5.30 — виключно для старших в год. 8. веч. Наступна лекція у вівторок 29. ц. м. 891

— **З Українського Лікарського Товариства.** У пятницю 25. ц. м. в год. 18.30 відбудуться у домівці Товариства при вул. Підвалля ч. 7, І. Загальні Збори.

— **Новий український часопис.** Довідуємося що невдовзі появиться новий український часопис. Його назва досить оригінальна: „БУП" („Баль Української Преси"). 1-е число вийде точно в 12 год. ночі з 9. на 10. лютого ц. р. Редакція, адміністрація й експедиція того часопису будуть находитися при вул. Японській у салях Товариства Почтовців. Новий часопис буде друкуватися у власній друкарні, заінстальованій на місці. Поширення газети побудоване виключно на системі кольпортажі поміж публикою, заосмотреною у запрошення і білети вступу. Газета буде періодиком: буде появлятися що три години, при чому передбачені три числа: вони й творитимуть увесь „річник", що стане одною з цікавіших українських бібліографічних рідкостей. Редакційна колегія вже складена і буде зразком міжпартійної єдности та згоди у всеукраїнському семействі. Найбільше праці матиме репортер: єдиний клопіт, що він мабуть буде давати „перекуплювати" себе — при двох величавих буфетах...

— **Наше найбільше національне Свято** — роковини проголошення Самостійности Української Держави, святкуватиме наше громадянство великим концертом в неділю 27. ц. м. В програмі концерту м. і. славнозвісна „Героїчна Симфонія" Бетговена та — вперше у Львові — твір визначного українського композитора, харківчанина Пилипа Козицького п. н. „Козак Голота". Є це сюїта для великої орхестри, в чотирьох частинах, які називаються: „Пісня про Козака Голоту", „Галя", „Сотник Пузо" і „Бій". Оба ці твори — Бетговена і Козицького — виконає орхестра в повному складі, посилена орхестрою Музичного Інституту ім. Лисенка, під дириґуванням Антона Рудницького. Крім того в концерті візьме участь Марія Сокіл, яка якраз на короткий час приїхала з закордону до краю, Леся Кривіцька і Михайло Голинський. Концерт відбудеться у Великому Театрі, початок точно 11.30 передпол. Білети продає книгарня „Просвіти" (вул. Руська).

— **Хто виграв на льотерії?** В вчерашнім тягненні держ. кляс. льотерії впали виграні на такі числа: 50.000 зол. на ч. 157172. 5000 зол. на ч. 76466 129911. 2.000 зол. на ч. 12933 47078 60049 88449 116847 153633. 1.000 зол. на ч. 20685 31841 35030 39728 39785 44169 47637 48708 54644 66301 68591 74615 84220 98794 120071 132450 164537 167277 171168 176702.

— **Домові лікарі.** З днем 1. лютого входить в життя переведена реорганізація лікування в суспільній обезпечальні у Львові. Від тоді обіймуть урядування т. зв. районові домові лікарі числом 63. В кожній недузі пацієнт з леґітимацією і посвідкою хлібодавця має зголоситися у свого районового лікаря. Якщо лікар признасть, що недуга вимагає лікування у спеціяліста, спрямує до нього пацієнта. При недузі дітячій, положничій або венеричній можна зголоситися відразу до спеціяліста. Хорий, якщо невдоволений зі свого домового лікаря, може у виїмкових випадках користуватися лікарем з іншого району. Домові лікарі будуть приймати тільки у себе дома.

— **Епільоґ одної маскаради.** В окружному суді у Львові відбулася розправа проти двох сестер, Анни з Піліховських Шенснікевич і Вікторії Піліховської під закидом ошуканства і шантажу під покришкою аліментів на шкоду скарбового урядовця д-ра Карла Маля. Перед 20 роками він, будучи ще студентом прав, познайомився на маскараді в салі Фільгармонії з Анною Піліховською, з фаху швачкою, і навязав з нею ближчі зносини, які перервала світова війна. Коли в 1918 р. він вернувся з фронту до Львова, зголосилася до нього Піліховська і зажадала грошей на удержання дитини, якої він був нібито батьком. Дитина вродилася, мовляв, у Відні, куди Піліховська з початком війни виеміґрувала зі Львова. Одиноким свідком цього материнства була нібито її сестра Вікторія, з фаху теж швачка. Вони навіть припровадили до д-ра Маля якогось хлопчика на показ. Раднерад д-р Маль згодився давати на удержання дитини і до 1930 р. виплатив 330.000 марок, опісля 480 міліонів мк., дальше 320 зол., а вкінці 4.280 зол. Екзеквування грошей відбувалося часто судовою дорогою. Коли нещасливий „батько“ хотів знову побачити ту дитину, Піліховська сказала, що хлопця забрала третя її сестра до Америки, причому не хотіла подати її адреси. Тоді д-р Маль ствердив, що Анна Піліховська взагалі не вродила в 1915 р. ніякої дитини, а представлений йому раз хлопчик був сином якогось Коверницького. Дальше показалось, що цілим шантажем кермувала Вікторія Піліховська, яка ділилася зі сестрою добутими від Маля грішми. На розправі обі рафіновані шантажистки поводилися цинічно й піддержували дальше свої претенсії до д-ра Маля. Суд засудив обі на кару вязниці по 3 роки.

— ***Жінка в небезпечному віці.*** Перед трибуналом присяглих суддів у Львові відбулася сензаційна розправа проти 47-літної Анни з Хилінських Дзєдзінської, родом з Корналович пов. Самбір, обвинуваченої за те, що 23. травня м. р. в мешканні в залізничому домі при вул. Городецькій ч. 127 застрілила свого чоловіка Михайла Дзєдзінського, залізничого бляхаря. Розправа, повна драстичних епізодів, виказала, що Дзєдзінська, жінка під сексуальним оглядом перечулена, мати дорослої доньки і підростаючого сина, залюбилася в аптикарі З., старшому від себе на кільканацять літ мужчині і всіми способами старалася стати його жінкою та власничкою його камяниці. На підкладі її любовних заходів приходило між нею і чоловіком, з яким хотіла розійтися, до частих сварок, які врешті довели до кривавої трагедії. Після 4-денної розправи присяглі судді на поставлені їм питання проголосили вердикт, що одночасно засуджував і увільнював обвинувачену. З огляду на суперечність з приписами карної процедури трибунал перевів друге голосування, яке випало так само: потверджено свідоме вбивство 7 голосами при одночасному потвердженні 10 голосами несвідомости вчинку. Тому, що цей вердикт не годиться з вислідом розправи, трибунал уневажнив його і цілу справу відложив, щоби переказати іншим присяглим суддям. Дзєдзінська залишилася дальше у вязниці.

— **Краєва хроніка.** В Милованї пов. Товмач Іван Татарин убив свого тестя Теодора Зарицького в часі суперечки за маєток. — На шосі біля фабрики дріжджей в Лисиничах під Львовом дістався під самохід робітник Маріян Шелятицький з Винник і тяжко потовчений помер у львівському шпиталі. — У Станиславові при вул. Собіського згорів магазин Повітового Союзу Кооператив разом з товарами вартости 5.000 зол. Причиною пожежі була необережність з вогнем.

— **Мали пеха.** Волинські злодії ввели моду виїзжати на крадежі возами. Що попадеться, все можна забрати — збіже, муку, сало, а навіть і годовану свиню. Так зробили злодії, що відвідали село Озеради на Володимирщині. Відвідали дім Степана Хиваса, спокійно навантажили цілий віз ріжним добром і відїхали. Та хтось зауважив злодіїв. Почали їх доганяти. Злодії спочатку відстрілювалися, а врешті кинули віз з кіньми й втікли.

— **З Польщі.** Старостинський суд у Варшаві засудив 76 торговців помаранчами на одноденний арешт і 50 зол. гривни за те, що брали вищі ціни. — З Глубокого повідомляють, що підчас масових ловів з нагінкою вбито 9 вовків. — Рільний Банк у Варшаві заскаржив гр. Адама Браніцького за зворот 8 міліонів зол.

— **Траґічна подія** склалася в кагульському повіті в південній Бесарабії. На одного селянина, що вертався саньми зі сином додому, напала тічня вовків. Селянин вистрілом з рушниці вбив одного вовка, а решта втікли. Коли селянин зісів зі саний, щоби забрати вбитого вовка, коні сполошилися й понесли сани, в яких находився 9-літній хлопець. Тоді він повідомив мешканців сусіднього села, які рушили на рятунок. Одначе було запізно. У віддалі кількох кільометрів знайшли тільки останки хлопця та коней, яких пожерли вовки.

— **Місяць вязниці за гумористичний вірш.** Апеляційний суд у Братиславі засудив на місяць вязниці редактора „Словака“ Карла Сідора, що був теж відповідальним редактором гумористичного часопису „Оса“. Потягнено його до відповідальности за гумористичний вірш, спрямований проти чехів.

—**Гостра зима в Італії.** Від кільканацятьох днів панують в Італії сильні морози. В південній частині Апенінського півострова і на Сицилії впали великі сніги. В Больнії занотовано температуру — 16 ст., в Римі і Неаполі — 7.

—o—

З кіна.

КІНО „ХИМЕРА“: „КОТЯЧИЙ ПАЗУР“.

Так називають американці придуркувату людину, що не знає дати собі в житті ради. Гарольд Льойд, що по довшій перерві появився тепер у найновішій комедії Фокса, вже не перекидається та не тікає перед поліцаями, як це було досі в попередніх його комедіях. Дія песи йде весь час поважно і глядач мусить сам дошукуватися комізму у ситуаціях. Це сатира на самоврядні відносини в американських містах, де влада спочиває в руках бандитів, ошуканців та хабарників, що творять т. зв. кліку. Дуже добрий кардинальний засіб на те, як можна увільнити місто від такої кліки, що придався би й у неодному нашому місті.

У наддатку цікавий тижневик „Фокса“ й репортаж із копальні вугілля на Шлеську. *(ст)*

З дороги життя.

Останні човни.

Неначе останні човни відчалюють від берега — живих. Одно таке судно відпливло вчора.

З людей, що ходили по нашій сцені за давніх, добрих літ світлої доби Гриневецького-Біберовича жили ще: в Коломиї Іванна Біберовичева, у Вижниці трагічно злиделіла Марійка Романович, а у Львові Катерина Романовська, замужна Яворівська.

Цю останню відвів учора гурток найближчої рідні та знайомих на місце вічного спочинку на Янівський цвинтар.

Катерина Романовська — чуже імя і пустий звук для сучасного покоління! Мало хто жиє з тих, що її бачили на сцені! А мала й вона свою весну, свої роки успіху й слави.

Покійна вродилася в 1855. році в Старім Самборі в заможній міщанській рідні. В молодому віці заманив її до себе зачарований світ куліс. Не вважаючи на зовсім зрозумілу неохоту родичів, що боронились віддати доньку до театру, вступила вона на сцену й прослужила на ній усю добу Біберович-Гриневецького і деякий час за власної управи „Бесіди“. Після кільканапятьох років служби на сцені, поселилась в Коломиї, стала дружиною колишнього товарища зі сцени Нестора Яворівського, пізніше службовика т-ва „Дністер“.

Яворівський був освіченою людиною, бувалою в широкому світі, жив з дружніх зносинах з І. Франком, М. Павликом та лишив по собі сліди і в нашому письменстві і в публіцистиці. („Мир“, „Народ“).

Покійна, одружившися, присвятилася виключно семейному життю і нераз залюбки гадкою верталася в ранні дні, дні весни своєї молодости і своєї служби рідному мистецтву.

На сцену вступила в роках, коли на ній ходили Ярополки, Олеги, Полуботки, коли наш репертуар несміливо збагачувався „сальоновими“ творами, коли вкінці несміливо залунали на ній звуки Пляикетових, Штравсових, Лекокових та Офенбахівських мельодій.

І були то часи, коли наш театр стояв на високому мистецькому рівні, коли з нього виходив Михайло Балуцький розрадований і стискав сердечно руки наших акторів, дякуючи їм за мистецьке, дбайливе і повне пієтизму виведення його міщанських комедій.

Романовська виріжнювалася дуже корисно в сальонових творах, на що складався головно симпатичний зверхній вигляд, свобідні рухи, дистинґована поведінка та звучний голос.

А були вже тоді в репертуарі песи Онета, Сарду, Шілера, Ґольдонія, Розена, Вільдбранта, Фредра й Балуцького.

Найкраще відтворювала вона типи характеристичні. З успіхом теж виступала в оперетках як „Зелений острів“, „Ґаспароне“ і ін.

Останні роки прожила в Яворові, а при кінці у Львові, де її хата була завсіди „вітвертим домом“ для акторського братства, а з пок. Осиповичевою лучили її до останньої години сердечні дружні взаємини.

Іскри таланту та темпераменту, якими горіла Романовська так коротко на сцені не пропали. Оба її сини дістали від неї у спадщині літературний хист і живе зацікавлення тою ширшою сценою, на якій усі граємо, як уміємо.

Тиберій Горобець.

З театру.

ВЕЛИКИЙ МІСЬКИЙ ТЕАТР: „МІЩАНИН ШЛЯХТИЧЕМ“, комедія на 3 дії *Молієра.*

Є два головні способи виставляти нині Молієра: — наслідувати яко мога вірний зразок вистави з його доби, або його модернізувати. Той перший спосіб, за яким пішла вчорашня вистава може дати глядачеві приблизний образ Молієрового театру, але залишає його досить холодним, коли він чує дотепи занадто дитячі.

На „Міщанина шляхтичем“ треба дивитись нині як на фарсу, коли хочемо сміятись легким коштом. Коли наш сміх має мати ще і дрібку рефлексії, мусимо вміти уявити собі, як виглядали би в такій ролі наші сучасники. Нема нічого меншого, як уявити собі нпр. великого дурня, що стає директором якоїсь інституції або головою якогось товариства і від того часу тратить голову. Журденів маємо довкола себе на копи і якби жив між нами Молієр, напевне написав би не менше веселих комедій.

Кожна Молієрова комедія дає один тип і то такий, що у своїм комізмі має риски траґізму. Простота засобів, якими цей ґеніяльний комедіописець розбуджує у нас сміх, межує з імпровізованим видовищем, призначеним для гостей, що зібрались випадково у сальоні. Журден — один із найбільше універсальних типів світової літератури. Каріера і слава — дві вічні людські пристрасти і коли вони опутують дурнів, карикатура не знає меж.

Вистава міського театру мала актора на заголовну ролю, а це найважніше. Поруч нього ввесь у Молієрівськім стилю був молодий служачий, що аранжує турецьку пантоміну. Вистава без завіси ослаблювала трохи ілюзію тих, що хотять мати перед очима сцену і знати, коли на ній кінчиться дія. Ефектовні у костюмах і дбайливі у танках балетові сцени були дуже бідні на голоси і за мало свобідні. *м. р.*

СПОРТ.

ЛЕЩЕТАРСТВО.

Лещетарський субреферат Львівщини повідомляє, що в суботу 26. І. відбудеться **конкурс лещетарських скоків на скічні на „Кортумівці"**. Початок: год. 14-та пополудні. Збірка змагунів при вул. Клепарівській в год. 13-ій біля бровару.

В неділю 27. січня н. р. відбудуться лещетарські змагання за **мистецтво львівської округи** на 1· км. для мужчин і 8 км. для жінок та юніорів. Збірка змагунів біля Української Ремісничої Бурси, вул. Пасічна ч. 2. Зголошення слати на письмі до 25. І. на адресу У. С. С., Львів, вул. Руська ч. 3. Пояснення траси відбудеться в суботу в домівці У. С. С. в год. 8 веч.

ЗМАГОВИЙ ЛЕЩЕТАРСЬКИЙ СЕЗОН В У. С. С-і.

ПЕРШЕНСТВО СТУДЕНТА І СТУДЕНТКИ.

Після перших змагань у сезоні — лещетарських гінних — прийшла черга на лещет. змагання за **першенство українського студента і студентки.** Такі першенства істнують у всьому світі і рік річно їх організують студенти всіх народів. Ріжниця в тому, що за границею своїми розмірами, програмою і кількістю стартуючих доходять вони до рівня краєвих першенств. У нас першенства студента доволі скромні під кожним оглядом. Обмежуються лиш до одної конкуренції — плоского бігу — для мужчин і жінок, а замітні ще й тим що стартуючі — не слухачі лиш одної високої школи. Ніколи дотепер позальвівські студентські громади не висилали своїх лещетарів. А є певним, що і краківська і познанська, і виленська чи варшавська студентська громада має між своїми членами замітних лещетарів. І їх обовязком є навязати контакт зі спортовим студентським рухом львівської округи та на будуче висилати своїх спортовців на змагання за всякі першенства студента якщо вони мають вийти вже вкінці поза свої вузькі розміри.

Та хоч істнує ця засаднича хиба — першенства студента з року на рік розростаються. Натомість студенток-лещетарок не видно. Хібаж три-чотири студентки, що бігало цього року, стоять в якомусь пропорційному відношені до загального числа студіюючих жінок?

Ці вступні завваги насуваються всім, що слідкують уважно за розвоєм українського спорту.

Змагання зорганізовано на гарному винниківському тереші — на трасі 12 км. для мужчин і 6 км. для жінок. Траса різноманітна, вела найкращими місцями винниківського лісу під Чортківську Скалу. Умовини атмосферичні справді дуже добрі, пухкий сніг, умірковалий мороз і сонце. Дбайливо підшукана і добре визначена траса запевнила змагунам добрі осяги.

На старті стануло 19 студентів і всі покінчили біг. **Першенство студента здобув** рішуче знаний лещетар **Слiпко В. член „Основи"**.

ТЕХНІЧНІ ВИСЛІДИ ЗМАГАНЬ:

1) Сліпко В., Основа — 1:07,38, 2) Рогожа, Осн. — 1:09,15, 3) Бучацький, Осн. — 1:13,08, 4) Шухевич Ю., Осн. — 1:15,45, 5) Ледет, Осн. — 1:16,45, 6) Коваль, Правн. Гром 1:17,45, 7) Сенчина, Осн. — 1:19,30, 8) Левицький, Осн. — 1:19,30, 9) Рожанковський Я., Мед. Гром. — 1:19,40, 10) Блажкевич, Осн — 1:20,30, 11) Гуцулюк, У. Т. І. Подебради — 1:21,38, 12) Повлюк Б., Осн. — 1:24,40. 13) Годик, Осн. — 1:25,40, 14) Домбоовський, Осн. — 1:26,38, 15) Ситницький Ю., Осн. — 1:28,55, 16) Онишкевич, Осн. — 1:33,55, 17) Тимощук, Осн. — 1:35,00, 18) Ситницький Б., Торг. — 1:38,55, 19) Мартинюк Б., Осн. 1:40,30.

Жінки:

1) Федак Д., Правн. Гром. — 51,42, 2) Рогожа М., Осн. — 54,00, 3) Коренець М., Прав. Гром. — 56,35, 4) Кушнір І., Правн. Гром. — 1:02,25, 5) Чаківська, Мед. Гром 1:05,01.

ЛЕЩЕТАРСЬКА ВІДЗНАКА СПРАВНОСТИ УКРАЇНСЬКОГО СПОРТОВОГО СОЮЗУ.

Рівночасно зі змаганнями за першенство студента (тки) переведено й **перші змагання за здобуття В. С. УСС-у.** Здобувало її **34 змагунів і 10 змагунок** (у тім і всі вище вичислені студенти-студентки). Для інформації подаємо, що мінімальний час для мужчин на 12 км виносить 1 год 30 м. 24 сек., для жінок на 8 км. — 1 год. 12 мін. Як видно, час такий низький, що й менш вправні лещетарі сміло можуть ставати до змагань за В. С. УСС-у і її здобути.

На 34-ох стартуючих змагунів приписаний час, а радше нижче приписаного часу, прийшло лиш 24-ох змагунів. Натомість змагунки всі осягнули приписаний час.

За В. С. змагались теж і нестоваришені лещетарі в числі 6, а декотрі з них заняли в загальнім порядку дуже добрі місця як ось: Обаранець у часі 1:15,00 заняв загально 5-те місце, Миська — 6-те в часі 1:15,40 і Гураль — 8-ме місце в часі 1:16,13. Всі три з Винник.

Організацією змагань занявся УССК і досвідчений лещетар д-р Врецьона. Комісію суддів творили: мгр Біленька Д. — провідник змагань, Струк, Соколовська і д-р Врецьона — провідник траси. **(дб).**

ГАКІВКА.

ТЕРНОПІЛЬ. УКРАЇНА (ЛЬВІВ) — КРЕСИ 1 : 1 (1 : 0, 0 : 0, 0 : 1).

Товариські змагання розіграні в неділю 20. п. м. Україна виступила без обох Трушів у зовсім відмолодженому складі і на гарячому тернопільському терені, де програвали всі львівські А-клясові дружини, осягнула ремісовий вислід.

УКРАЇНА — А. З. С.

Змагання них дружин за мистецтво А-кляси в гаківці відбудеться в суботу 26. І. на грищі Цитаделі. Початок: год. 7·30 веч.

УКРАЇНА — КРЕСИ (ТЕРНОПІЛЬ).

Змагання них дружин за мистецтво А-кляси відбудеться в понеділок 28. І. на грищі Цитаделі: Початок год. 7·30 веч.

МІЖДЕРЖАВНІ ЗМАГАННЯ В ДАВОС.

ДАВОС (ПАТ). У 2-ій рунді в І. групі Чехословаччина виграла з Італією 5 : 1, у другій групі Швайцарія зремісувала з Австрією 1 : 1.

ДАВОС (ПАТ). У вівторок пополудні відбулися такі змагання: Канада — Швеція 5 : 2, Англія — Франція 1 : 0, В І. групі потіхи Німеччина виграла з Голяндією 5 : 0.

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Театри.

Український Нар. Театр ім. Тобілевича: Долина:

24. І. Корневільські Дзвони.
25. І. Залізна острога.

Управа театру подає до відома, що дня 10. І. вернувся до театру п. Йосиф Стадник та обняв артистичний провід тетру.

Великий Міський Театр.

Четвер, 24. І. год. 8·15 V. Симфонічний Концерт.

Пятниця, 24. І. год. 7·30 веч. „Міщанин шляхтичем".

Театр Ріжнородностей.

Четвер, 24. І. год. 7·30 веч. „Нічні Лети".

Пятниця, 24. І. год. 7·30 веч премієра, „Мій коханий дурник".

Кіна.

АДРІЯ: „Король заліза" і „Кривавий шлях".
АПОЛЬО: „Ігумен Кордецький" (Оборона Ченстохови) з Кар. Адвентовичем.
АТЛЯНТИК: „Пан без мешкання".
ВАНДА: Шангай Експрес. „Тайна Білого Пекла".
ҐРАЖИНА: „Весняний вальс", „Ескімо".
КАСІНО: „Світ сміється" (совітська комедія).
КОЛІСЕЙ: „Подружжа з обмеженою порукою", ревія „Маски та масочки".
КОПЕРНИК: „Родина Ротшильдів" і „Червоний чепець".
МАРУСЕНЬКА: „Родина Ротшильдів" і ревія.
МІРАЖ: „Аллах у країні чарів" і карнавал для дітей.
МУЗА: „Жінка Орхідея", „Кохання без слів".
ПАЛЯС: „Циганські мельодії".
ПАН: „Марш часу", „Що мій муж робить у ночі".
ПАСАЖ: „Поворот Шерлока Гольмса", „Геть із кровю".
РАДІО: „Радісна година", М кі-Маус.
СВІТ: „Піснею завойовую світ".
СОНЦЕ: „Марш Ракочія" та ревія.
СТИЛЕВЕ: „Вкрали дідину" і ревія зі Стефою Стадниківною.
УТІХА: „Смерть і загадка" (Гарі Піль) і ревія.
ХИМЕРА: „Вкрадено людину" (Лілі Даміта, Анрі Гара).

Оголошуйтеся в найстаршім укр. щоденнику „ДІЛО"!

Закордонне радіо.

Четвер, 24. січня 1935.

Брюсель (483,9) 22·15 Вечірний концерт, **Братислава** (298,8) 18·55 Легка музика 19·30 „Кума-смерть" опера, **Кошиці** (259,1) 18·00 Для Закарпаття, **Прага** (470,2) 10·15, 11·05 Сальонова музика, 15·55 Концерт військової орхестри, 22·20 Джезбендова музика, **Прага II.** (249,2) 14·30, 18·05 Концерт, **Копенгаґен** (255,1) 16·00 Популярний концерт, 20·10 Симфонічний концерт, **Париж** (431,7) 17·00 Давна музика, 21·30 Танкова музика, **Штрасбурґ** (349,2) 21·30 Камеральний концерт, **Білгород** (437,3) 22·30 Легка музика, **Рига** (514,6) 16.35 Латвійська музика, **Кенігсвустергавзен** (1571) 20.15 Перлини німецької пісні, **Кельн** (455,9) 18.00 Твори Бетовена. **Мінхен** (405,4) 16.00 Концерт. **Штутгарт** (522,6) 18.30 Легка музика, 19.00 Давна музика. **Букарешт** (364,5) 17,00 Популярна музика. **Будапешт** (550,5) 19.45 Концерт солістів. **Міляно** (368,6) 20.45 Три грації — оперетка. **Рим** (420,8) 17.00, 20.45 Концерт.

Пятниця, 25. січня 1935.

Братислава (298,8) 15·55 Концерт радіо-орхестри; **Прага** (470,2) 21·00 Симфонічний концерт. **Прага II.** (249,2) 18·00 Концерт, **Париж** (431,7) 22·30 Камеральний концерт, **Білгород** (437,3) 12·00 Популярна музика, **Берлін** (356,7) 16·00 Весела програма, **Кенігсвустергавзен** (1571) 17·30 Сучасна музика, **Кельн** (455,9) 16·00 Скандинавська музика, **Ляйпціґ** (382,2) 22·30 Опереткова музика. **Букарешт** (364,5) 20·10 Симфонічний концерт. **Будапешт** (550,5) 13·30 Циганська музика, 17·35, 22·30 Танкова музика. **Міляно** (368,6) 19·00 Легка музика, 21·00 Симфонічний концерт.

Львівське радіо.

Четвер, 24. січня 1935.

6.45 Ранішня авдиція, 7.50 Концерт, 11.57 Сигнал часу, 12.03, 15.30 Трансмісія з Варшави, 17.50 Листи і програми, 18.00 Сільва рерум, 18.15 Трансмісія з Варшави, 19.00 Плити, 19,20 Трансмісія з Варшави, 19.30 Плити, 19.45 Програма на черговий день. 19.50 Трансмісія з Варшави, 19.56 Спортові вісти, 20.00, 22.15, 23.00 Трансмісія з Варшави, 22,45 Про сучасну авангардову прозу.

Пятниця, 25. січня 1935.

6·45 Ранішня авдиція, 7·50, 22·40 Рекламовий концерт. 11·57 Сигнал часу, 12·03 Метеорольогічні вісти, 12·05 Огляд преси, 12·10 Грамофонові плити, 12·45, 15·30 Трансмісія з Варшави, 13·00 Полудневий денник, 13·05 Сальонова музика, 15·35 Біржа, 15·45 Концерт орхестри 16·25 хор з Вильна. 16·45 Авдиція для недужих, 17·15 Трансмісія з Кракова, 17·50 Жіночі часописи, 18·00 Сільва рерум, 18·02 Касанова у Львові, 18·15 Танкова музика. 18·45 Охорона природи і мисливство 19·00 Речітал співачки С. Міляроної, 19·20 Актуальна гутірка, 19·30 Скрипці, 19·45 Програма на черговий день, 19·50 Спортові вісти. 20·05, 20·15, 22·30, 23·00—23·03 Трансмісія з Варшави.

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долар у Львові у приватних оборотах 5·29 зол.

У Варшаві були такі курси: Льондон 25·97, Париж 34·94, Берлін 212·65, Цюріх 171·43, Голяндія 357·85, Прага 22·14, Італія 45·28, Нюйорк кабель 5·31 1/4, Нюйорк чеки без трансакцій.

Золото: Доляри 8·910—8·930, Франки фр. 34·30—34·60 Дукати 81·50—82·00, Корони 36·20—36·50, Рублі 45·50—46·30.

Срібло: Корони 0·32, Рублі 1·25, Фльорени 0·07—0·08.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 23. січня ц. р. з приводу знижкової тенденції цін на масло не ставить. Кооперативам платив за:

	франко Львів
1 л. молока	0·15 „
1 л. сметани	0·60 „
1 к. яєць	4·10 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 25 сот.

Тенденція на масло знижкова, на молоко і сметану слаба, на яйця вдержана.

Крім цього устійнив дефінітивні ціни за масло від 11. до 16. січня ц. р. на **2·30** зол., від 17. до 19. січня ц. р. **2·10** зол.

Маслосоюз повідомляє, що від 25 січня ц. р. платить своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, франко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові, (вул. Декерта ч. 4):

Когути мол.	І. кл.	за 1 кг.	0·95 зол
Кури „	„	„	0·80 „
Качки	„	„	1·00 „
Індики	„	„	0·90 „
Індички	„	„	1·00 „
Годовані гуси	„	„	0·90 „
Пантарки	„	„	1·10 „

Птицю приймає в скількости визначеного приділу для кожного доставця.

Когути мусять бути молоді без острог.

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО".

Розмір часопису: 5 текстових шпальти, 4 оголошеневі шпальти.

1 мм. одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень . . . . зол. 0.35
„ одношпальтовий в тексті і новинках „ 0·60
„ „ на першій сторінці . „ 0·80

Дрібні оголошення від слова:
матримоніяльні і приват. кореспонденція по зол. 0.15
купно, продаж, винаєм і т. п. . . . . „ 0·10
шукаючі праці . . . . . „ 0·07
слова товстим друком подвійно.

Остання сторінка 1/1 . . . . . зол. 480—
„ „ 1/2 . . . . . . „ 250—
„ „ 1/4 . . . . . . „ 130—
„ „ 1/8 . . . . . . „ 70—

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.